

SZESZTAY ÁDÁM

Párthatározat a szlovákiai magyar kisebbség helyzetéről 1959-ből

Miközben Bukarestben a Babeş és a Bolyai Egyetem összeolvasztása érlelődött, Pozsonyban a Szlovák Kommunista Párt (SZLKP) Központi Bizottságának (KB) irodája¹ határozatot hozott a magyarokról, amely - legalábbis látszólag - elejétől végéig egyenjogúságukkal foglalkozott.

A határozatot a párton belül ekkor még egészen szokatlan módon propagálták: kétnyelvű brosrút adtak ki, amelyben a szlovák szöveg magyar tükörfordítása is helyet kapott.² E brosrútban az alábbiakban közreadott határozaton kívül kinyomtatták azt a jelentést is, amelyet az iroda a határozathozatal előtt elfogadott, és amely a határozatnál is következetesebben szorgalmazta a kétnyelvűséget a közigazgatásban, illetve a helységnevek feltüntetésében.³ A fordítás Pozsony kivételével magyar helységneveket használt. Mindez nem a budapesti diplomácia nyomására, még csak nem is megnyerésére történt: a pozsonyi magyar főkonzult majdnem egy hónappal a döntés után rendelték be a pozsonyi pártközpontba, és kezébe nyomtak egyet a brosrútból, majd külön kérésére kapott még két példányt, hogy tájékoztathassa a magyar fővárost.⁴ Maga. a határozat azonban nem jelentett áttörést, fordulatot a kisebbségi politikában. Hasonló szellemű intézkedések, illetve megnyilvánulások egy év óta szinte gyakorta jelentkeztek. A római szerkesztésű Katolikus Szemle 1958-ban hírt adott arról, hogy előkészületek folynak a magyar helységek szlovák nevének revíziójára.⁵ A határozathoz hasonló szellemű felszólalások hangzottak el az SZLKP 1958. május 16-18-i kongresszusán.⁶

A fordulat egy teljes évvel korábban, 1958. január 9-én következett be, amikor az SZLKP KB - a moszkvai nemzetközi pártértekezlet hatására - határozatban ítélte el a szlovák „burzsoá nacionalizmust” és szeparatizmust.⁷ Ez nemcsak a magyarságra vonatkozó kitételei miatt fontos, hanem elsősorban azért, mert ezzel befejeződött Szlovákiának az a lassú és szerény önállósodása, amely 1956-ban a XX. kongresszus hatására indult meg. Helyette újra kezdetét vette az ország központosításának, egységesítésének politikája, amely a Csehszlovákiát szocialista köztársasággá nyilvánító 1960-as alkotmányban jutott a csúcra. (Ennek az alkotmánynak a kapcsán született az a közigazgatási átszervezés is, amely néhány kivétellel felszámolta Szlovákia magyar többségű járásait.) Az 1958. januári határozattól a csehszlovák szocialista hazafiságot propagálták, tehát a két nemzet köztársasága helyett egy olyan csehszlovák államnemzet építését, amelynek az ország minden állampolgára egyenjogú tagja. A magyarok „egyenjogúsításának” újabb hulláma részben az egységesítést szolgálta, részben pedig valószínűleg - a szlovák nemzeti törekvések ellensúlyozását.

Nem csoda, hogy a pártapparátus az 1959. január 16-i határozat végrehajtását több ponton elszabotálta. Jóllehet például az utasítás szerint e dokumentumot az SZLKP minden alapszervezetében elemezni kellett volna (lásd a határozat 1. b pontját), 1961-ig csak a párt „kerületi és járási bizottságai, valamint azok az alapszervezetek, amelyeknek magyar nemzetiségű tagjai vannak”, tárgyalták meg.⁸ Ugyanakkor nagy lelkesedéssel láttak a magyarok között a szlovák nyelv oktatásának megjavításához, ami azonban nem hozott látványos sikert. A határozatra hivatkozva a szlovák nyelv elsajátítása és a csehszlovák hazafiságra való nevelés érdekében olyan módszert is foganatosítottak, amely nem szerepel konkrétan az SZLKP 1959-es határozatában, hanem csak a CSKP 1961-es határozata deklarálja: „A Szlovák Nemzeti Tanács iskola- és kulturális ügyi bizottsága (...) a vegyes nemzetiségű községekben gondoskodik közös iskolaépületek létesítéséről a szlovák és a magyar gyermekek számára, és arról, hogy a közös épületben a két iskolának közös igazgatósága legyen. Ez lehetővé teszi a tanítók és a tanulók közös szerveinek megalakítását is.”⁹ „A gyakorlatban ezt úgy hajtják végre, hogy az egységes iskola igazgatója az lesz, aki

erre rátermettebb, alkalmasabb, és ahol az igazgató szlovák lesz, ott helyettese magyar és fordítva.”¹⁰ Azt mondhatjuk tehát, hogy a magyarok egyenjogúsítása címén nagyjából ugyanaz történt Csehszlovákiában, ami ugyanebben az időszakban a magyar nacionalizmus elleni harc jelszava alatt Romániában: a magyar iskolák önállóságának felszámolása. A különbség az volt, hogy a felvidéki magyarság az erdélyinél sokkal rosszabb helyzetből startolt a második világháború után, így ami Romániában egyértelműen sérelemként hatott, azt Csehszlovákia mint ajándékot tudta „csomagolni”.

Ezt az „ajándékot” az alább közölt határozat meg is indokolja: nem véletlenül szerepel a szöveg elején a magyar kisebbség CSKP iránti hűsége 1956-ban (ami egyébként nem volt igaz¹¹, de itt is és Romániában is¹² doktrínaként hirdették, hogy a magyar kisebbség kollektívan elutasította a magyar forradalmat). 1961-ben az SZLKP után a CSKP is határozatot hozott a magyarokról, amelyben lényegében megismételte a szlovák kommunisták állásfoglalását.¹³ Némi eltérés mégis volt a kettő között. Egyrészt a CSKP határozatával a magyar kisebbség ügyeinek kezelése szlovák hatáskörből csehszlovák hatáskörbe ment át, másrészt az indoklásból kimaradt az 1956-os forradalom. Más lett a hivatkozási alap: „A párt sikeres harcot folytat a szlovákiai burzsoá nacionalisták ellen, és megvalósítja a magyar nemzetiségű állampolgárok teljes egyenjogúságának elvét.”¹⁴

JEGYZETEK

- 1 Ez Szlovákiában nagyjából az MSZMP Politikai Bizottságának felelt meg, azzal az eltéréssel, hogy a Prágában székelő Csehszlovák Kommunista Párt (CSKP) KB-nak, illetve a CSKP Politikai Irodának alárendelt szervként működött.
- 2 *O niektorých politických otázkach života občanov mad'arskej narodnosti na Slovensku.* (Uznesenie a zpráva byra ÚV KSS.) A szlovákiai magyar nemzetiségű lakosság életének egyes politikai kérdései. (Az SZLKP KB irodájának határozata és beszámolója.) Len pre stranický aktív. Kizárólag a pártaktív használatára. ÚV KSS / SZLKP KB, Bratislava 1959. február. Mivel a párt belső használatú kiadványáról van szó, nálunk csak levéltárban található meg: Magyar Országos Levéltár (MOL) XIX-J-1-j Csehszlovák TÜK, 78.d. 27/a 001975/1959.
- 3 Ugyanebben a füzetben: *Jelentés Szlovákia magyar nemzetiségű lakossága életének egyes politikai kérdéseiről.*
- 4 Sztankó Pál főkonzul: *A Szlovák Kommunista Párt PB-határozata a magyar nemzetiséggel kapcsolatban.* Bratislava 1959. február 24. MOL XIX J-1 j Csehszlovák TÜK, 78.d. 27/a 001975/1959.
- 5 Révay István: A csehszlovákiai magyarság mai helyzete. *Katolikus Szemle* 10. 1958. 80.
- 6 Vö.: *Új Szó* 1957. május 17-20., Vago, Raphael: *The Grandchildren of Trianon.* Hungary and the Hungarian Minority in the Communist states. New York, Columbia Univ. Pr. 1989. 94. Révay István: A csehszlovákiai magyarság élete. *Katolikus Szemle* 11. 1959. 142.
- 7 A Szlovák Kommunista Párt (SZLKP) határozata. *Dokumentumok a moszkvai tanácskozásról.* A CSKP KB politikai irodájának és az SZLKP KB határozatai. Pozsony, Szlovákiai Politikai Könyvkiadó 1958. Arra, hogy milyen jelentős fordulatról van szó, a budapesti Külügyminisztériumban is felfigyeltek: *A Szlovák Kommunista Párt KB-ülése.* Másolat a II. politikai osztály előadójának 1958. január 20-án kelt feljegyzéséről. [Budapest] St. 00391. MOL I. XIX-J-1-j Csehszlovák TÜK 78.d. 27/d 708/1.1958.; és uo. 003753/1958.
- 8 *Jelentés a CSKP politikájának eredményeiről a Csehszlovák Szocialista Köztársaság magyar nemzetiségű lakossága körében végzett munkában.* Prága 1961. március 8. MOL XIX J-1-j 54.d. 16/b 005626/61. 3.
- 9 Uo. 14.
- 10 *A magyar nemzetiségről szóló párthatározat felterjesztése.* Bratislava 1961. június 30. MOL XIX J-1-j 54.d. 16/b 005626/61.
- 11 Vö.: Révay István idézett két cikke és benne a hivatkozás nyugati lapokra: Times, New York Times, Neue Züricher Zeitung.
- 12 Vö.: Balázs Lajos (szerk): *A szocializmus védelmében.* Dokumentumok a Magyar Autonóm Tartományból az 1956. októberi-novemberi magyarországi ellenforradalommal kapcsolatban. Marosvásárhely, Állami Irodalmi és Művészeti Kiadó 1957.
- 13 Legalábbis így vélekedett erről Karol Bacilek, az SZLKP főtitkára. *A magyar nemzetiségről szóló párthatározat felterjesztése.* Bratislava 1961. június 30. MOL XIX-J-1-j 54.d. 16/b 005626/61.
- 14 *Jelentés a CSKP politikájának eredményeiről a Csehszlovák Szocialista Köztársaság magyar nemzetiségű lakossága körében végzett munkában.* Prága 1961. március 8. MOL XIX-J-1-j 54.d. 16/b 005626/61. 2.

Az SZLKP KB irodájának határozata a magyar dolgozók életével összefüggő néhány politikai kérdéstről

Az SZLKP KB irodája 1959. január 16-án megtárgyalta a szlovákiai magyar nemzetiségű dolgozók életének egyes politikai kérdéseiről tett jelentést, és megállapítja:

a Csehszlovák Köztársaságban élő magyar nemzetiségű dolgozók népi demokratikus köztársaságunk egyenjogú polgárai. Teljes mértékben biztosítottuk sokoldalú politikai, gazdasági és kulturális fejlődésüket. Életünk valamennyi szakaszán aktívan kiveszik a részüket a szocialista építésből. Szlovákia iparosításának keretében a magyar nemzetiségű polgárok által lakott szlovákiai járásokban az üzemek egész sora épült fel és bővült ki.

E járásokban még szembetűnőbb sikereket arattunk a mezőgazdasági termelés szövetkeztesítésében. A magyar nemzetiségű parasztok megértették, hogy helyük az EFSZ*-ben van, és így még következetesebben kivették részüket a szocializmus építéséből.

A nagyvonalú gazdasági felvirágzás és az életszínvonal állandó emelkedése alapján fejlődik a tartalmában szocialista, formájában nemzeti kultúrájuk.

Teljes mértékben fedezzük a magyar nemzetiségű lakosság igényeit a nemzeti iskolák építésében. Lényegesen növekedett a szak- és középiskolák száma, biztosítottuk a pedagóguskaderek főiskolai nevelését.

Naponta szak- és kulturális folyóiratok jelennek meg a Csehszlovák Köztársaságban élő magyar nép szükségleteire. Különböző kulturális egyesületekben és intézményekben, mint például a Magyar Területi Színházban fejlődik a magyar nemzeti kultúra. A magyar nemzeti kultúra fejlesztésében jelentős szerepet játszik a Csemadok, a magyar nemzetiségű állampolgárok kulturális egyesülete.

E politikának, valamint a pártszervek és szervezetek rendszeres politikai munkájának eredményeképpen a magyar nemzetiségű dolgozók tudatában érvényesül a proletár nemzetköziség, és ennek alapján bontakozik ki csehszlovák szocialista hazafiságuk. A Csehszlovák Köztársaságban élő magyar dolgozók a szomszédos Magyarországon 1956 októberében lezajlott, az imperialistáktól és a hazai reakciótól szervezett ellenforradalom idején sikraszálltak a CSKP és köztársaságunk kormányának politikája mellett, a népi demokrácia mellett, és szembeszegültek az ellenforradalommal.

A gazdaság, az iskolaügy és a kultúra terén elért eredmények igazolják pártunk politikájának kedvező hatását és a magyar nemzetiségű dolgozók kulturális, politikai és gazdasági életének teljes mértékű fejlesztéséről való nagy gondoskodását. A magyar nemzetiségű dolgozók a Csehszlovák Köztársaságban hazájukat, a CSKP-ben pedig pártjukat látják, és teljes bizalmukat helyezik belé.

A nemzetiségi politikai gyakorlati megvalósításában elért említett eredményeken kívül egyes esetekben még fogyatékoságok merülnek fel, különösen a nemzeti bizottságok, az iskolaigazgatás és a kulturális intézmények munkaszakaszán. Így például - noha a nemzeti bizottságok választott szerveinek összetétele lényegében megfelel a lakosság nemzetiségi összetételének - nem mindig és minden olyan járási nemzeti bizottságban és tanácsaikban, amelyekben a magyar nemzetiségű polgárok is képviselve vannak, biztosítják következetesen, hogy tárgyalásaikon a nemzeti bizottság minden tagja az általa folyékonyan beszélt nyelven fejezhesse ki véleményét, és hogy mindenki értse a tárgyalatokat. Ki kell küszöbölnünk e fogyatékoságot, és minden tárgyalást úgy kell technikailag biztosítanunk, hogy mindenki szlovák vagy magyar nyelven adhassa elő javaslatait és hozzászólását, és emellett mindenki teljesen megértse a tárgyalat problémáit.

A vegyes lakosságú járásokban előnyös, ha a járási nemzeti bizottság tagjai és funkcionáriusai szlovákul és magyarul is tudnak. Ez megkönnyíti kapcsolatukat a lakossággal, és lehetővé teszi problémáik jobb ismeretét. De azok a nemzeti bizottsági funkcionáriusok is, akik nem beszélnek a magyar nyelvet, a magyar nemzetiségű állampolgárokkal való személyes

kapcsolatukban kötelesek úgy intézni a dolgokat (például tolmács közvetítésével), hogy a felek minden funkcionáriussal az általuk ismert nyelven beszélhessenek.

A szlovák és magyar nemzetiségű lakosságtól egyaránt lakott járásokban eddig még nem járnak el egységesen a nemzeti bizottságok határozatainak és rendeleteinek kiadásában, mivel rendszerint csak egy nyelven, azaz vagy csak szlovákul, vagy csak magyarul adják ki. Helyes, ha a magyar nemzetiségű lakosságtól lakott járásokban mindkét nyelven kiadják a nemzeti bizottságoknak és végrehajtó szerveinek közhírré tételre szánt határozatait és rendeleteit. Hasonlóan kell eljárnia kerületi nemzeti bizottságok és szerveik határozatainak és rendeleteinek kiadásában is akkor, ha magyar nemzetiségű lakosságtól lakott körzetekre is vonatkoznak. A pártszervek és szervezetek mutassanak példát a magyar nemzetiségű lakossággal való kapcsolatra vonatkozó elvek betartásában, és ellenőrizzék teljesítésüket.

Egyszersmind biztosítandó, hogy a központilag kiadott és a magyar nemzetiségű állampolgárokat közvetlenül érintő rendeleteket, törvényeket és utasításokat a megszabott határidőn belül adják ki magyar nyelven is, hogy a magyar lakosságú járások és falvak helyi szervei és polgárai idejében és azonmód tájékozódhassanak.

A magyar iskolák tantervei abból az elvből indulnak ki, hogy a Csehszlovák Köztársaságban élő magyar ifjúságnak egyenlő műveltséget kell adni. Ám eddig nem sikerült lényegesen megjavítani a szlovák nyelv tanítását. Az eddigi tantervek és tervezetek elégtelenül gondoskodnak főként arról, hogy a magyar nemzetiségű állampolgárok iskolakötelezettségüket végző gyermekei annyira elsajátítsák a szlovák nyelvet, hogy minden nehézség nélkül folytathassák tanulmányaikat szlovák tannyelvű főiskolákon, és teljes mértékben érvényesülhessenek életünk bármelyik szakaszán. Ezért nagy hiba terheli az iskolák, főként a magyar nemzeti iskolák szlovák nyelvoktatóit, mivel sokan közülük nem töltik be kellőképpen küldetésüket a szlovák nyelv oktatásában. Kívánatos, hogy az Iskola- és Kulturális Ügyek Megbízotti Hivatala** olyan tantervet és tervezeteket dolgozzon ki a magyar tannyelvű iskolák számára, amely biztosítaná a szlovák nyelv kellő ismeretét.

Ezért helyes lesz, ha a közművelődési intézmények, a Csemadokkal karöltve, a magyar nemzetiségű felnőttek számára is szlovák nyelvű tanfolyamokat rendeznek. Ez a magyar nemzetiségű állampolgárok érdekében, egyenjogúságuk teljes biztosításának érdekében történik. Egyszersmind megfontolandó a magyar lakosságú járásokban élő szlovákok számára magyar nyelvtanfolyamok szervezésének szüksége is.

Fontos, hogy a magyar pedagógiai iskolákon megjavítsuk a szlovák nyelvoktatók szaknevelését, és fokozzuk a felettük gyakorolt tanulmányi felügyeletet.

A magyar nemzetiségű lakosság jelentős sikert ért el formájában nemzeti, tartalmában szocialista kultúrájának fejlesztésében. Ebben nagy érdeme van a Csemadoknak, amely a társadalmi szervezetekkel karöltve és az államigazgatás segítségével elősegíti a magyar dolgozók kulturális életének fejlődését. Az elért eredmények azonban nem arányosak a szocialista építés lehetőségeivel és szükségleteivel. Több olyan új művet követelünk íróinktól is, melyek a cseh, szlovák és magyar dolgozók közös harcáról és munkájáról tanúskodnak.

Sokkal szigorúbban kell értékelnünk a magyar népművészeti együttesek műsorpolitikáját. Gyakran eszmei homályosság észlelhető náluk. Egyes esetekben, különösen a színjátszó együttesek műsorszámait, burzsoá nacionalista irányzatúak, gyakran az Osztrák-Magyar Monarchia idejéből származó darabokat vagy olyan darabokat játszanak, melyeket az állami szervek beleegyezése nélkül egyesek a Magyar Népköztársaságból hoznak át.

Továbbra is növelnünk kell a népkönyvtárak magyar nyelvű köteteinek számát, és olyan állapotot kell elérnünk, hogy a könyvalap összetétele teljes mértékben megfeleljen az egyes falvak nemzetiségi összetételének. E kérdések megoldásával egyidejűleg előtérbe kerül a Szlovákiai Szépirodalmi Könyvkiadó vállalat helyes kiadópolitikája, mivel ez a vállalat gondoskodik szépirodalmi művek kiadásáról a magyar nemzetiségű dolgozók számára,

valamint a szovjet szerzők magyar fordításban megjelenő műveinek közös kiadásáról a Magyar Népköztársasággal.

A SZLKP KB irodája megállapítja, hogy a burzsoázia nemzetiségi kérdésben folytatott politikájának megdöntése, Husák és társai burzsoá nacionalista politikájának leleplezése után a CSKP lenini nemzetiségi politikájának megvalósítása jelentős eredményekhez vezetett a magyar nemzetiségű lakosság körében. Fontos azonban, hogy minden pártszerv és szervezet a lenini nemzetiségi politika alapelveinek érvényesítésével, a gyakorlati élet konkrét kérdéseinek megoldásában küzdjön az egyes ártalmas jelenségek ellen, melyeknek előidézői rendszerint a levett burzsoázia és a fasiszta pártok volt tagjai. A burzsoá nacionalista csökevényekkel terhelt egyének részéről ez leggyakrabban abban nyilvánul meg, hogy azt követelik a magyar dolgozóktól, hogy velük csak szlovákul beszéljenek. Másrészt egyes magyar nemzetiségű egyének helytelenül magyarazzák a nemzeti egyenjogúság kérdését, és követelik, hogy a velük való érintkezésben csak a magyar nyelvet használják. A pártszervek és szervezetek feladata, hogy arra készítsék a kommunistákat: járjanak élen és mutassanak példát a szlovák és magyar dolgozók lehető legszorosabb kölcsönös közeledésének és megértésének elérésére irányuló törekvésben, hogy lépjenek fel az összes negatív jelenségek és a burzsoá nacionalizmus, sovinizmus, valamint mind a szlovákok, mind a magyarok részéről megnyilvánuló megkülönböztető irányzatok ellen, melyek megbonthatnák a magyar nemzetiségű állampolgárok, valamint a szlovák és cseh nemzetiségű dolgozók s hazánk többi nemzetiségeinek testvéri együttélését. A nyelvek különbözősége sehol sem lehet akadály abban, hogy nemzetiségre való tekintet nélkül megszilárdítsuk lakosságunk erkölcsi-politikai egységét. E szempontból nagyon fontos, hogy állandóan javítsuk a dolgozóknak a proletár nemzetköziség, a csehszlovák szocialista hazafiság szellemében történő nevelését, büszkeségérzetre neveljük őket a szocialista építésben elért sikerek láttán, és ösztönözzük az összes nemzetiségekhez tartozó dolgozók lelkesedését a hazánk szocialista építésének befejezésére irányuló alkotó törekvésben.

Az SZLKP KB irodája a szlovákiai magyar lakosság között végzett munka megjavítására feladatul tűzi ki:

1. a) A kerületi és járási bizottságok a magyar nemzetiségű lakosság által lakott járásokban értékeljék a magyar lakosság körében végzett pártpolitikai munka elért eredményeit, és az előbb feltüntetett elvek értelmében tegyenek intézkedéseket a felmerülő fogyatékoságok kiküszöbölésére és a magyar nemzetiségű dolgozók nevelésének megjavítására a csehszlovák szocialista hazafiság és a proletár nemzetköziség szellemében.

b) Biztosítsák az SZLKP minden alapszervezetében az SZLKP KB irodája határozatának megtárgyalását.

Határidő: 1959. március.

2. A Megbízottak Testülete***

a) értékelje a magyar nemzetiségű lakosság körében végzendő munkáról szóló párt- s kormányhatározat teljesítését az állami szervek szakaszán, és tegyen intézkedéseket az ezen a szakaszon felmerült eddigi fogyatékoságok kiküszöbölésére;

b) biztosítsa a magyar nemzetiségű állampolgárokkal közvetlen kapcsolatban álló nemzeti bizottságok végrehajtó szerveire vonatkozó irányelvek és utasítások egységes kiadását úgy, hogy ezek legkésőbb 5 nappal a szlovák szöveg megjelenése után magyar nyelven is megjelenjenek;

3. Jelen elvtárs, belügyi megbízottnak, hogy nyújtsa be az SZLKP KB irodájának azon községek névváltoztatásával kapcsolatos tervezetet, amelyeknek elnevezése politikailag hibás avagy helytelen.

4. Az Iskola- és Kulturális Ügyek Megbízotti Hivatalának (Bilak elvtársnak):

a) vizsgálja felül a magyar tannyelvű iskolák eddigi rendszerét, tantervét, tanmenetét és tankönyveit, dolgozzon ki ezen iskolák számára olyan tanterveket és tanmenetet, hogy a

tankötelezettségnek eleget tevő és a 11 éves középiskolát járt gyerekek annyira bírják a szlovák nyelvet, hogy nehézségek nélkül érvényesülhessenek politikai, gazdasági és kulturális életünk bármelyik szakaszán, avagy folytathassák tanulmányaikat bármelyik főiskolán;

b) gondoskodjon kellő számban a magyar iskolákban szlovák nyelvet oktató tanítók szakmai neveléséről, és erre a feladatra csak olyan elvtársakat jelöljön, akik szóban és írásban bírják a szlovák, valamint a magyar nyelvet. Ugyanakkor a magyar iskolákon tökéletesítse a tanfelügyelői tevékenységet. 1959. március 30-ig terjessze az SZLKP KB titkársága elé az ezzel kapcsolatos intézkedések tervezetét;

c) tökéletesítse a népművészeti alkotás magyar együtteseinek műsorát, és ennek érdekében a hazai és a szovjet művek fordításával elegendő anyagot biztosítson. A Csemadokkal együtt dolgozza ki a magyar nemzetiségű lakosság körében végzendő népművelő munka távlati tervét, szervezze meg a szlovák nyelv önkéntes tanfolyamait, a magyar lakosságú járásokban javítsa meg a népművelési dolgozók nevelését, adjon ki részükre módszertani anyagot, nemcsak fordításban, hanem a magyar nemzetiségű lakosság körében végzendő népművelés sajátos kérdéseivel összhangban álló eredeti anyagot is;

d) vizsgálja felül a hazai gyártmányú filmek magyar nyelvű feliratainak kérdését, és javasolja az SZLKP KB titkárságának ezen kérdés megoldásának módját;

e) értékelje a magyar irodalom kiadásában végzett eddigi munkát, és tökéletesítse a Magyar Népköztársaságból hozzánk érkező irodalom kiválasztását, valamint szállítását, hogy teljes mértékben ellássuk a magyar nemzetiségű lakosság szükségleteit.

5. Vojtech Daubner elvtársnak, a Szlovák Szakszervezeti Tanács elnökének:

a) gondoskodjék arról, hogy a Szlovák Szakszervezeti Tanácsban megvitassák az SZLKP KB jelentését és határozatát a magyar nemzetiségű lakosság körében végzett munkáról. A szakszervezeti szövetségekben tegye meg a szükséges intézkedéseket ahhoz, hogy a Forradalmi Szakszervezeti Mozgalom szlovákiai szerveinek munkájában fordítsanak nagyobb gondot a szlovák és a magyar nemzetiségű dolgozók baráti együttműködésének szilárdítására;

b) gondoskodjon arról, hogy több figyelmet fordítsanak a magyar nemzetiségű szakszervezeti tagok és funkcionáriusok nevelésére és funkcióba való bekapcsolására. A FSZM bevált magyar nemzetiségű funkcionáriusait nagyobb mértékben kell küldeni szakszervezeti iskolázásra;

c) a magyar nemzetiségű dolgozókat nagyobb mértékben be kell vonni a FSZM üzemi klubjainak életében és tevékenységébe. Tökéletesíteni kell a FSZM üzemi klubjai mellett működő magyar együttesekről való gondoskodást.

6. M. Rázus elvtársnak, a CSISZ Szlovákiai Központi Bizottsága elnökének, hogy a CSISZ⁺ illetékes kerületi bizottságaival tárgyalja meg a magyar lakosságú járások ifjúsági szervezeteinek általános helyzetét, és a CSISZ III. kongresszusa határozatainak megvalósítása során gondoskodjék a CSISZ-szervezetekben dolgozó szlovák és magyar ifjúság legszorosabb együttműködése feltételeinek lényeges tökéletesítéséről.

7. J. Tokár elvtársnak, a CSSZBSZ⁺⁺ szlovákiai bizottsága vezető titkárának, hogy a CSSZBSZ illetékes kerületi bizottságaival vitassa meg a magyar nemzetiségű lakosság megszervezését és aktivitását a CSSZBSZ-ben, gondoskodjék arról, hogy jobban tájékoztassák őket a Szovjetunió kommunista országépítésének feladatairól, békepolitikájának eredményeiről és arról, hogy sokoldalúan szilárduljon a nép szövetsége a Szovjetunióval.

8. Lőrincz elvtársnak, a Csemadok Központi Bizottsága elnökének, hogy a Csemadok Központi Bizottságában vitassák meg a magyar nemzetiségű lakosság életének néhány kérdésével kapcsolatos pártokmányt, gondoskodjanak a Csemadok nevelőtevékenységének általános javításáról, a népművészeti együttesek és a színjátszó körök számára elegendő mennyiségű értékes kulturális anyagról. Törekedjenek arra, hogy a Csemadok kulturális tevékenysége hozzájáruljon a szlovák és a magyar lakosság közötti együttműködés megerősítéséhez.

JEGYZETEK

* EFSZ = egyesült földműves szövetkezet, ugyanaz, mint Magyarországon a termelőszövetkezet (tsz).

**A megbízotti hivatalok állami végrehajtó szervek voltak, Szlovákián belül ezek feleltek meg a minisztériumoknak.

*** A Megbízottak Testülete volt a kvázi szlovák kormány.

+ Csehszlovák Ifjúsági Szövetség.

++Csehszlovák-Szovjet Baráti Szövetség.

ÁDÁM SZESZTAY

1959 party resolution on the position of the Hungarian minority of Slovakia

Under the impact of the criticism relating to Czechoslovakia of the January 9, 1958 International Communist Party Congress held in Moscow, the process which may be regarded as a peculiar side issue of the modest Slovakian centralizing tendencies had been slowed down. This is evident from the January 16, 1959 resolution of the Slovakian Communist Party, which dealt with the position of the Hungarian minority and was published at the time with its full text in an official Hungarian translation. The Slovakian Communist leadership - no doubt acting upon the warnings of the Prague leadership of the Czechoslovak Communist Party - wished to finally put an end to persistent, continued manifestations of anti-minority nationalism. However, the practical execution of the resolution mostly concerned itself with the strengthening of Slovakian language education in Hungarian schools in Slovakia, and the unification of Hungarian schools with Slovakian schools. In 1961 the Central Committee of the Czechoslovak Communist Party with slight modifications also accepted the Slovakian Party resolution as its own resolution, but the justification was no longer the behaviour exhibited by the Hungarian minority during the 1956 Revolution in Hungary, but rather "the fight against Slovakian bourgeois nationalists", and "the principle of the full equality of citizens of Hungarian nationality".